

1 Aké sú podmienky na dosiahnutie rozvodu?

V bulharskom práve sa uznávajú tieto spôsoby zrušenia manželstva prostredníctvom rozvodu:

rozvod na základe vzájomného súhlasu podľa článku 50 a článku 51 zákona o rodine (*Semeen kodeks/Семейен кодекс*);

návrh na rozvod z dôvodu závažného a nenapraviteľného rozvratu manželstva podľa článku 49 zákona o rodine;

návrh na rozvod bez označenia viny z dôvodu závažného a nenapraviteľného rozvratu manželstva na základe predloženia dohody medzi manželmi podľa článku 49 ods. 4 zákona o rodine.

Pri rozvode na základe vzájomného súhlasu obidvaja manželia podajú spoločný návrh na okresnom súde (*rajonen sad/районен съд*), v rámci ktorého predložia dohodu podľa článku 50 zákona o rodine. V tejto dohode musia manželia usporiadať záležitosti, ktoré sa týkajú pobytu detí, výkonu rodičovských práv, styku s deťmi a ich vyživovania, rozdelenia majetku, použitia obydla rodiny, výživného medzi manželmi a priezviska. Dohodu musí schváliť súd po tom, ako overí, že sú chránené záujmy detí. Ak súd stanoví, že dohoda nespĺňa zákonné požiadavky alebo že záujmy detí nie sú dostatočne chránené, súd určí čas na nápravu týchto nedostatkov. Ak sa nedostatky nenapravia do stanovenej lehoty, súd zamietne návrh na rozvod.

V prípade podania návrhu na rozvod z dôvodu závažného a nenapraviteľného rozvratu manželstva návrh podáva jeden z manželov. Návrh preskúma príslušný okresný súd v mieste pobytu odporcu. Súd je povinný aj bez návrhu rozhodnúť o otázke viny za rozvrat manželstva a o výkone rodičovských práv, styku s deťmi narodenými v manželstve a ich výživy, rozdelení majetku, používaní obydla rodiny, výživnom medzi manželmi a o používaní manželovho priezviska. Tieto pravidlá sa uplatňujú, ak účastníci konania neuzatvorili manželskú zmluvu, v ktorej sú vysporiadané uvedené vzťahy v prípade rozvodu. Pri podaní návrhu na rozvod môžu manželia predložiť vyhlásenie, že dospeli k dohode, ktorá ich zaväzuje k vysporiadaniu otázok týkajúcich sa výkonu rodičovských práv, styku s deťmi narodenými v manželstve a ich výživy, rozdelení majetku, použitia obydla rodiny, výživného medzi manželmi a o používaní manželovho priezviska. Súd bude rozhodovať o otázke viny, len ak o to vyslovene požiadajú jeden alebo obaja účastníci konania, no aj napriek tomu je povinný rozhodnúť, či existujú dôvody na ukončenie manželstva, t. j. závažný a nenapraviteľný rozvrat manželstva.

2 Aké sú dôvody na rozvod?

Rozvod na základe vzájomného súhlasu:

Základom na vydanie rozhodnutia o rozvode na základe vzájomného súhlasu je vyhlásenie manželov o záväznom vzájomnom súhlase so zrušením manželstva. Súd neskúma motívy manželov na zrušenie manželstva.

Rozvod podaním návrhu na rozvod:

Základom na vydanie rozhodnutia o rozvode podaním návrhu je závažný a nenapraviteľný rozvrat manželstva. Neexistuje žiadna právna definícia pojmu „závažný a nenapraviteľný rozvrat manželstva“. Podľa právnej teórie a výkladovej judikatúry Najvyššieho kasačného súdu (*Varhoven kasatsionen sad/Върховен касационен съд*) sa za závažný a nenapraviteľný rozvrat manželstva považuje stav, keď manželský zväzok formálne existuje, ale úplne sa z neho vytratil podstata vyžadovaná podľa verejnej morálky a práva. Závažný a nenapraviteľný rozvrat manželstva je objektívny stav, ktorý je nutné stanoviť v závislosti od prípadu. Prípustné sú všetky dôkazné prostriedky vrátane ústnej výpovede. V práve sa nestanovujú absolútne podmienky závažného a nenapraviteľného rozvratu manželstva. V judikatúre sa však uznávajú napríklad tieto príčiny: nevera, dlhodobá rozluka de facto, nadmerné požívanie alkoholu a nadmerné požívanie iných omamných látok, fyzické a psychické násilie a pretrvávajúce zanedbávanie rodiny. V novom zákone o rodine sa už viac od súdu nevyžaduje, aby z vlastnej iniciatívy rozhodol o otázke viny za rozvrat manželstva, s výnimkou prípadov, v ktorých účastník alebo účastníci konania vyslovene požiadali o rozhodnutie v tejto otázke. Ak sa však nedospeje k dohode, otázka viny je aj naďalej rozhodujúca pri rozhodovaní o otázkach týkajúcich sa výkonu rodičovských práv, styku s deťmi narodenými v manželstve, ich vyživovania a použitia bydliska rodiny.

3 Aké sú právne dôsledky rozvodu, pokiaľ ide o:

3.1 osobné vzťahy medzi manželmi (napr. priezvisko)

Po rozvode môže súd obnoviť priezvisko jedného z manželov, ktoré daná osoba používala pred uzatvorením manželstva.

3.2 rozdelenie majetku manželov

V novom zákone o rodine sa stanovuje niekoľko možných majetkových režimov manželov počas manželstva: zákonný režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov; zákonný režim oddeleného majetku manželov a zmluvný režim.

1. Zákonné bezpodielové spoluvlastníctvo manželov je bezpodielové spoluvlastníctvo všetkého majetku (vrátane hotovostných vkladov) nadobudnutého počas manželstva. Tento majetok je v spoluvlastníctve obidvoch manželov bez ohľadu na to, kým bol nadobudnutý, pokiaľ bol nadobudnutý prostredníctvom spoločných príspevkov oboch manželov. Spoločné príspevky manželov môžu mať podobu investovania finančných prostriedkov a práce, starostlivosti o deti či prác v domácnosti. Existencia spoločných príspevkov sa predpokladá, pokiaľ sa nedokáže opak.

Osobný majetok každého z manželov pozostáva z majetku nadobudnutého pred manželstvom a z majetku získaného dedičstvom alebo darom počas manželstva. Hnuteľný majetok nadobudnutý jedným z manželov počas manželstva, ktorý slúži na jeho bežnú osobnú potrebu alebo na výkon povolania, je jeho osobným vlastníctvom.

Po rozvode sa bezpodielové spoluvlastníctvo zmení na normálne podielové vlastníctvo.

2. Režim oddeleného vlastníctva:

Majetok nadobudnutý každým z manželov počas manželstva je v osobnom vlastníctve daného manžela, ale v prípade zániku manželstva na základe návrhu na rozvod je každý z manželov oprávnený získať podiel z majetku nadobudnutého druhým manželom počas manželstva v takom rozsahu, v akom sa na ňom manžel uplatňujúci si svoj nárok podieľal svojou prácou, vlastnými finančnými prostriedkami, starostlivosťou o deti, prácami v domácnosti alebo iným spôsobom. Výdavky na naplnenie rodinných potrieb znášajú obidvaja manželia; manželia sú spoločne zodpovední za záväzky prijaté na naplnenie stálych rodinných potrieb.

3. Zmluvný režim:

Podľa nového zákona o rodine môžu manželia uzatvoriť manželskú zmluvu, čo je nová možnosť v bulharskom práve. Manželvia môžu manželskú zmluvu uzatvoriť pred uzavretím manželstva alebo počas manželstva. Manželská zmluva sa obmedzuje na podmienky o rozdelení majetku zmluvných strán, ako sú: práva strán na majetok nadobudnutý počas manželstva; práva strán na majetok, ktorý vlastnili pred uzatvorením manželstva; spôsob správy a nakladania

s majetkom vrátane obydlija rodiny; rozdelenie výdavkov a záväzkov strán; majetkové dôsledky prípadného rozvodu; vyživovanie manželov počas manželstva a v prípade rozvodu; vyživovanie detí narodených v manželstve. Ustanovenia, ktorým by sa akýkoľvek predmanželský majetok jednej zo strán menil na spoločný majetok manželov sú neprípustné. Manželská zmluva nesmie obsahovať ustanovenia o opatreniach v prípade úmrtia, s výnimkou stanovenia podielov manželov na dohodnutom spoločnom majetku manželov v prípade zániku manželstva. Na akékoľvek majetkové vzťahy, ktoré nie sú vysporiadané v manželskej zmluve, sa uplatňuje zákonný režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Bez ohľadu na režim, ktorý si manželia zvolili, sa na nakladanie s obydlijom rodiny uplatňuje všeobecný režim, t. j. keď obydlie rodiny predstavuje osobný majetok jedného z manželov, pri nakladaní s ním je nutný súhlas druhého z manželov, pokiaľ títo manželia nevlastnia iné obydlie, ktoré je v ich spoluvlastníctve alebo v osobnom vlastníctve každého z nich. Ak manželia nedospeli k dohode, nakladanie s týmto majetkom sa môže uskutočniť s povolením okresného sudcu, ak súd stanoví, že nakladanie s majetkom nepoškodzuje deti, ktoré nedosiahli plnoletosť, ani rodinu. Ak sú manželia rozvedení a ak obydlie rodiny nemôžu obidvaja manželia využívať oddelene, súd vždy prizná využívanie tohto obydlija jednému z nich – tomu, ktorý o to požiada a ktorý potrebuje ubytovanie. Ak sú v manželstve deti, ktoré ešte nedosiahli plnoletosť, súd z vlastnej iniciatívy rozhodne o užívaní obydlija rodiny a môže ho priznať tomu z manželov, ktorému bol zverený výkon rodičovských práv (na celé obdobie ich výkonu).

Manželvia prestávajú byť po rozvode vzájomnými zákonnými dedičmi a prichádzajú o všetky výhody, ktoré plynú z dojednania pre prípad smrti. Po rozvode je možné požadovať vrátenie darov majetkovej povahy značnej hodnoty, ktoré v súvislosti s manželstvom alebo počas manželstva daroval jeden z manželov alebo jeho blízki príbuzný druhému z manželov, pokiaľ to nie je v rozpore s verejnou morálkou. Návrh na vrátenie daru je možné podať do jedného roka od rozvodu.

Zákonný režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa uplatňuje vtedy, ak si osoby vstupujúce do manželstva nezvolili žiadny režim správy majetkových vzťahov, alebo ak ide o neploleté osoby alebo osoby s obmedzenou právnou spôsobilosťou. Majetkový režim sa zapisuje do registra majetkových vzťahov manželov. Majetkový režim môže byť počas manželstva pozmenený. Zmeny sú zapísané do knihy manželstiev a do uvedeného registra. Manželská zmluva, zákonný režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ako aj zákonný režim oddeleného vlastníctva sa zaznamenávajú do centrálného elektronického registra, ktorý spravuje Registračná agentúra. Register je verejne prístupný. Ak jeden z manželov alebo obidvaja manželia vstúpia do transakcie s tretou stranou, pričom majetkový režim nie je zaznamenaný v registri, uplatňuje sa zákonný režim bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

3.3 maloleté deti manželov

V bulharských právnych predpisoch sa za uznaný právny pojem považuje „výkon rodičovských práv“.

V rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo, je súd povinný rozhodnúť aj o otázkach týkajúcich sa výkonu rodičovských práv, styku s deťmi narodenými v manželstve, ich výživy a používania obydlija rodiny. Súd pri rozhodovaní prihliada na záujmy detí. Súd rozhodne, ktorý z manželov bude vykonávať rodičovské práva a určí opatrenia týkajúce sa výkonu týchto práv, styku s deťmi a výživného na deti. Pri určovaní, ktorý z rodičov bude vykonávať rodičovské práva, súd posudzuje všetky okolnosti podstatné pre záujmy detí, vypočúva rodičov, a ak sú deti staršie ako desať rokov, aj deti.

3.4 vyživovací povinnosť voči druhému z manželov?

Podľa článku 83 zákona o rodine sa výživné priznáva len tomu z manželov, ktorý nemá vinu na rozvode. Výživné sa vypláca najviac tri roky po skončení manželstva, pokiaľ sa strany nedohodli na dlhšom období. Súd môže predĺžiť toto obdobie, ak sa bývalý manžel, ktorý je príjmom výživného, nachádza v mimoriadne náročnej situácii, a ak druhý z manželov môže bez ťažkostí vyplácať výživné. Právo bývalého manžela na výživné zaniká, ak opätovne uzatvorí manželstvo. V praxi sa len veľmi zriedkavo vyskytujú prípady, v ktorých sa bývalým manželom prizná výživné alebo nariadi jeho vyplácanie.

4 Čo znamená v praxi právny pojem „rozluka“?

Bulharské právo nepozná inštitút súdnej rozluky.

V judikatúre rozluka *de facto* jednoducho znamená, že manželia spolu nebyvajú, ani sa nedelia o spoločnú domácnosť. Nejde však o „súdnú rozluku“.

5 Aké sú podmienky rozluky?

Pozri oddiel 4.

6 Aké sú právne dôsledky rozluky?

Pozri oddiel 4.

7 Čo znamená v praxi pojem „vyhlásenie manželstva za neplatné“ („anulovanie manželstva“)?

Vyhlásenie manželstva za neplatné je jeden zo spôsobov zrušenia manželstva, ktorý umožňuje bulharské právo. Manželstvo, ktoré bolo vyhlásené za neplatné má všetky právne dôsledky platného manželstva až dovtedy, kým nie je anulované v súdnom konaní. Manželstvo môže byť vyhlásené za neplatné len v súdnom konaní – neplatnosť manželstva je potvrdená, len ak o nej rozhodol súd.

8 Aké sú podmienky anulovania manželstva?

Manželstvo môže byť anulované, pokiaľ jeden z manželov:

mal menej ako osemnásť rokov v čase uzatvorenia manželstva;

je stále v manželskom zväzku s inou osobou;

bol vyhlásený za právne nespôsobilého alebo trpí duševnou chorobou alebo duševným postihnutím, na základe čoho je vyhlásený za právne nespôsobilého; trpí chorobou, ktorá závažne ohrozuje život alebo zdravie potomkov alebo druhého z manželov, pokiaľ choroba neohrozuje len druhého z manželov a tento manžel si je toho vedomý;

je priamym predkom alebo potomkom druhého z manželov;

je brat alebo sestra, synovec, neteľ alebo iný blízky príbuzný druhého z manželov do štvrtého stupňa počítaného od druhého manžela;

je adoptívnym rodičom alebo adoptovaným dieťaťom druhého z manželov;

bol násilím prinútený uzavrieť manželstvo pod hrozbou závažného alebo okamžitého ohrozenia jeho života, zdravia alebo česti alebo života, zdravia alebo česti jeho rodiny.

9 Aké sú právne dôsledky anulovania manželstva?

V závislosti od povahy skutočnosti zapríčiňujúcej neplatnosť manželstva môže návrh na jeho anulovanie podať manžel, na ktorého má tato skutočnosť dosah, prokurátor, manžel z prvého manželstva alebo prokurátor a manžel. V článku 97 zákona o rodine sa vyslovene a vyčerpávajúco uvádza zoznam osôb, ktoré sú oprávnené podať návrh na anulovanie manželstva a súvisiace lehoty.

Dôsledky anulovania manželstva sú totožné s dôsledkami rozvodu, pokiaľ ide o osobné a majetkové vzťahy medzi manželmi, ako aj o vzťahy medzi manželmi a ich deťmi. Pri anulovaní manželstva sa konanie v zlej viere považuje za rovnocenné s vinou v prípade rozvodu. Deti počaté alebo narodené počas anulovaného manželstva sa považujú za narodené v manželstve a uplatňuje sa na ne domnienka otcovstva manžela.

10 Existujú alternatívne mimosúdne spôsoby riešenia otázok týkajúcich sa rozvodu bez toho, aby bolo potrebné sa obrátiť na súd?

Jediným spôsobom zrušenia manželstva rozvodom je podanie návrhu na súde.

Ak sa účastníci rozhodnú pre mediáciu, súdne konanie sa zastaví.

11 Kde treba podať žiadosť (návrh) o rozvod / rozluku / anulovanie manželstva? Aké formálne náležitosti treba dodržať a aké doklady musím priložiť k žiadosti?

Okresný súd ako prvostupňový súd rozhoduje o návrhoch na rozvod manželstva a návrhoch na anulovanie manželstva. Okresný súd tiež rozhoduje o návrhoch na rozvod na základe vzájomného súhlasu manželov. Návrh sa podáva na súde, v obvode ktorého má odporca pobyť. Súd nie je povinný z vlastnej iniciatívy posúdiť svoju príslušnosť, je však povinný odovzdať vec príslušnému súdu, ak odporca v príslušnej lehote namietne jeho príslušnosť. Rozsudok pre zmeškanie nie je v konaniach o manželských veciach možný.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie nákladov konania?

Účastníci môžu získať právnu pomoc za obvyklých podmienok poskytovania právnej pomoci. Tieto podmienky sú stanovené v zákone o poskytovaní právnej pomoci (*Zakon za pravната pomošt/Zakon za pravната pomošt*).

13 Dá sa odvolať proti rozhodnutiu o rozvode manželstva / rozluke / anulovaní manželstva?

Proti rozhodnutiu o rozvode manželstva na základe vzájomného súhlasu sa nemožno odvolať.

Po doručení rozhodnutia o návrhu na anulovanie manželstva alebo návrhu na rozvod má účastník konania dva týždne, počas ktorých môže podať odvolanie na krajskom súde. Rozhodnutie o rozvode nadobúda účinnosť aj v prípade, že bolo podané odvolanie voči tej časti výroku, ktorý sa týka viny na rozpade manželstva.

14 Čo musím urobiť pre to, aby bolo rozhodnutie o rozvode / rozluke / anulovaní manželstva, ktoré vydal súd iného členského štátu, uznané v tomto členskom štáte?

V tomto prípade sa uplatňuje ustanovenia nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, ktoré sa vykonávajú článkom 621 občianskeho súdneho poriadku (*Graždanski procesualen kodeks/Graždanski procesualen kodeks*). Príslušným súdom je krajský súd v mieste trvalého bydliska namietajúcej strany, a ak namietajúca strana nemá trvalé bydlisko na území Bulharskej republiky, súd v mieste pobytu zainteresovanej strany, a ak zainteresovaná strana nemá miesto pobytu na území Bulharskej republiky, mestský súd v Sofii (*Sofijski gradski sad/Sofийски градски съд*).

15 Na ktorý súd sa mám obrátiť, ak sa chcem odvolať proti uznaniu rozhodnutia o rozvode / rozluke / anulovaní manželstva, ktorý vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

V tomto prípade sa uplatňujú ustanovenia nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, ktoré sa vykonávajú článkom 622 a článkom 623 občianskeho súdneho poriadku.

Strana namietajúca uznanie rozhodnutia sa môže odvolať proti rozhodnutiu o uznaní alebo proti rozhodnutiu o výkone rozhodnutia. Rozhodnutie preskúma v apelačnom odvolacom konaní Odvolací súd v Sofii (*Sofijski apelativen sad/Sofийски апелативни съд*), ktorého rozhodnutie zas preskúma v kasačnom konaní Najvyšší kasačný súd.

16 Aké rozvodové právo uplatňuje súd v rozvodovom konaní medzi manželmi, ktorí nemajú bydlisko v tomto členskom štáte, alebo ktorí majú inú štátnu príslušnosť?

Pri anulácii manželstva sa aplikuje právo platné na mieste, na ktorom bolo manželstvo uzavreté.

Na osobné vzťahy medzi manželmi sa aplikuje ich spoločné domáce právo. Ak majú rozdielne štátne príslušnosti, ich vzťahy sa riadia právom štátu, v ktorom majú miesto spoločného obvyklého pobytu. Ak to nie je možné, ich vzťahy sa riadia právom štátu, v ktorom majú manželia najužšie väzby.

Majetkové vzťahy medzi manželmi sa riadia právom, ktoré sa uplatňuje na ich osobné vzťahy.

Rozvod manželov s rovnakou cudzou štátnou príslušnosťou sa riadi právom štátu, ktorého boli občanmi v čase podania návrhu na rozvod. Rozvod manželov s rozdielnymi cudzími štátnymi príslušnosťami sa riadi právom štátu, v ktorom mali miesto spoločného obvyklého pobytu v čase podania návrhu na rozvod.

Ak manželia nemajú miesto spoločného obvyklého pobytu, použije sa bulharské právo.

Posledná aktualizácia: 24/11/2015

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu.

Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.